

MALATYA-YEŞİLYURT TARİHİ KENT BÖLGESİ KENTSEL TASARIM PROJESİ

KESİN PROJE RAPORU

DAP BÖLGE KALKINMA İDARESİ

DİĞER ÖZEL BÜTÇELİ KURULUŞLAR

DOĞU ANADOLU PROJESİ BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI

Üniversite Mahallesi, Prof. Dr. İhsan Doğramacı Bulvarı,
No:9 25700 - YAKUTİYE / ERZURUM

DAĞHAN MİMARLIK MÜHENDİSLİK PEYZAJ
İNŞAAT NAKLİYE BİLGİSAYAR GIDA
TİCARET LİMİTED ŞİRKETİ

CEYHUN ATIF KANSU CAD. NO:73/3 ÇANKAYA,
ANKARA, TÜRKİYE

GİRİŞ

Coğrafi konum itibariyle yol üzerinde olan Malatya ön tarihinin Paleolitik çağa kadar indiği, Ansır (buzluk) ve İnderesi mevkiinde bulunan mağaralardan anlaşılmıştır.

Hititlerin Anadolu'da, M.Ö. 2000 yıllarının başında varlıklarını gösterdikleri Aslantepe'den çıkarılan bazı seramik örneklerinden anlaşılmaktadır.

Roma ordularının uğrak yeri haline gelen Malatya; kuzeyi güneye, doğuyu batıya bağlayan bir düğüm noktası üzerinde bulunuyordu.

Bizans dönemi yörede Gündüzbey, Yeşilyurt, Yakınca, Banazı, Bostanbaşı ve Tecde adıyla bilinen yerleşim merkezlerinin Bizans döneminde kurulduğu sanılmaktadır.Şehrin su ihtiyacı, bugün olduğu gibi Derme Suyu olarak bilinen Gündüzbey su kaynaklarından karşılanmıştır.

Türk islam dönemi Musul Hamdani emiri Nasr üd- Devle El Hasan 'nın (929-962) amcası Said üd- Devle Malatya'ya sefer düzenleyerek şehri Bizanslılardan geri aldı.

Selçuklu dönemi I. İsaakios Comnenos (1057-1059) döneminde Türkler Malatya'yı ele geçirmiştir.

Beylikler dönemi Yıldırım Beyazıt, 1399 yılında şehri kuşatarak Malatya'yı ele geçirdi.

Osmanlı dönemi Malatya, 1515 yılından itibaren Osmanlı yönetimi altında huzur içerisinde yaşadı.

Malatya/Yeşilyurt tarihte olduğu gibi günümüzde de medeniyetleri buluşturan Yurdumuzun önemli kavşak noktalarından birinde de Yeşilyurt bulunmaktadır. Bu özelliği Yeşilyurt 'u tarihin her döneminde önemli kılmış ve dikkatleri hep üzerine çekmiştir.

Evliya Çelebi

*Havası ve Suyu: **Suyu ve havası gayet latiftir. Denizde ve karada dolaşan seyyahların beyanına göre, havası Tebriz'in iç çekici havasına benzemektedir.*** Belki daha da üstündür. Havasının güzelliğinden halkı dinç, güçlü, kuvvetli ve rahatına düşkündür.

Bağları: Bağları Malatya'da 7 bin 800 bağ ve 600 bostan olup tapu defterinde ve sicilde kayıtlıdır.

Tarım ve Ürünleri: 7 türlü 7 taneli buğdayı olur, Benzeri meğer Harran'da ola... Arpası, pamuğu, çöpü ve ovalarındaki otlakları herkes tarafından aranılır. Bakla ve nohutu gayet meşhurdur. Sanayide beyaz pembe pamuk ipliği ve beyaz pembe pamuk bezi meşhurdur.

Sebzeleri ve Yemişleri: Dağlarında keremgüv adında kudret helvası olur. Allah'ın emri ile gökten yağar. Meşe ve pelit ağaçlarının yapraklarında bulunur. Bağırsakları temizleyen bir çeşit helvadır. Dağlarında mazi, kırlarında pazı ve ıspanak, lahana vs. sebzeleri boldur. 7 türlü ayvası, 20 türlü elması vardır. Kayısısı, dürbül üzümü ve kirazı çok meşhurdur.

Bağ ve Yaylaları: Çok meşhur bağ ve yaylaları vardır.

Kısaca özetleyecek olursak;

- Birçok medeniyete geçiş noktası olmuş,
- Kendi içme suyunu kendi sınırları içinde bulunduran,
- Evliya Çelebi gibi mavevi şahsiyetlerin uğrak yeri olan ve övgülerine mashar olan,
- Mevye bahçeleri,bağları ,sebzeleri yemişleri gibi doğal ürünleri ile anılan,
- Tarihin kültürün kavşağı olan,
- Dokuma ve el sanatları ile anılan ,
- Suyun yeşerttiği berekete dönüştüğü toprak olan,

Yeşilyurt; Su kaynağı üzerinde olmasından dolayı Anadolu'ya gelen tüm medeniyetlere uğrak ve geçiş noktası olmuştur. Manevi şahsiyetler tarafından suyu ve doğası övgülere mazhar olan bir şehirdir.

AMAÇ ve KAPSAM

Yeşilyurt Tarihi Kent Bölgesi Kentsel Tasarım Projesi'nin amacı; Yeşilyurt tarihi kent bölgesinde yer alan kentsel dokuyu koruyup, geliştirip alan sınırında bulunan Derme çayı ile de bütünleştirip insanlara daha yaşanılabilir bir ortam sağlayıp kültürel zenginliklerin sunulduğu doğayla bütünleştirilmiş mekanlar oluşturmaktır. Bu doğrultuda bölgede turizmi destekleyecek yaklaşımlarla tasarımsal ürünler üretilerek pazarlama imkanı sunarak bölgenin ekonomisine katkıda bulunmak ve nüfus göçünü engellemektir.

Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki Fırat Havzası'nın yukarı bölümünde yer alan Yeşilyurt'un, doğusunda Diyarbakır ve Elâzığ, batısında Kahramanmaraş, kuzeyinde Erzincan ve Sivas, güneyinde ise Adıyaman şehri bulunmaktadır. İl topraklarının yüzölçümü 12.313 km² olup, 35° 54' ve 39° 03' kuzey enlemleri ile 38° 45' ve 39° 08' doğu boylamları arasında kalmaktadır. Malatya, Sultansuyu ve Sürgü çayı vadileri ile Akdeniz'e, Tohma Vadisi ile İç Anadolu'ya, Fırat Vadisi ile Doğu Anadolu'ya açılarak bu bölgeler arasında bir geçiş alanı oluşturur. Yeşilyurt, deniz seviyesinden 954 metre yüksekliktedir. Malatya'nın toplam nüfusu TÜİK verilerine göre 31 Aralık 2016 itibarı ile 781.305 dir. Toplam nüfusun 608.766 sı iki merkez ilçede yaşamaktadır. Yeşilyurt ilçesinin nüfusu ise 304.369 dur.

Bölgeye karayolu ile ulaşım Kayseri-Malatya Karayolu ,Sivas-Malatya Karayolu, Adıyaman Çelikhan-Malatya, Karayolu, Adıyaman Gölbaşı- Malatya Karayolu, Elazığ- Malatya Karayolu aracılığı ile sağlanmaktadır.

Demiryolu ile ulaşım Ankara-Sivas-Malatya Demiryolu ile sağlanmaktadır. Doğu ve güneydoğu ile iç ve batın Anadolu arasındaki demiryolu ulaşımında önemli bir kavşak noktasında bulunan Malatya'dan düzenli yük ve yolcu taşımacılığı yapılmaktadır.

Şehirlerarası otobüs terminali ve tren garı Yeşilyurt sınırları içindedir.

Hava ulaşımı merkeze 35 km uzaklıkta Erhaç Havaalanı ile yapılmaktadır. Malatya, sivil havacılık ulaşımına 1941 yılında açılan Erhaç Hava Meydanı ile kavuşmuştur. Askeri-Sivil nitelikli ve intifa hakkı Hava Kuvvetleri Komutanlığı ile DHMİ Genel Müdürlüğünde bulunan Malatya Havaalanı, şehir merkezine 35 km uzaklıktadır. Havaalanında yurt dışı uçuşları da yapılmaktadır.

Yeşilyurt 304.369 kişilik toplam nüfusu ile ve iş gücü imkânları açısından bölgenin en gelişmiş şehirlerinden birisinin Merkez ilçesidir.

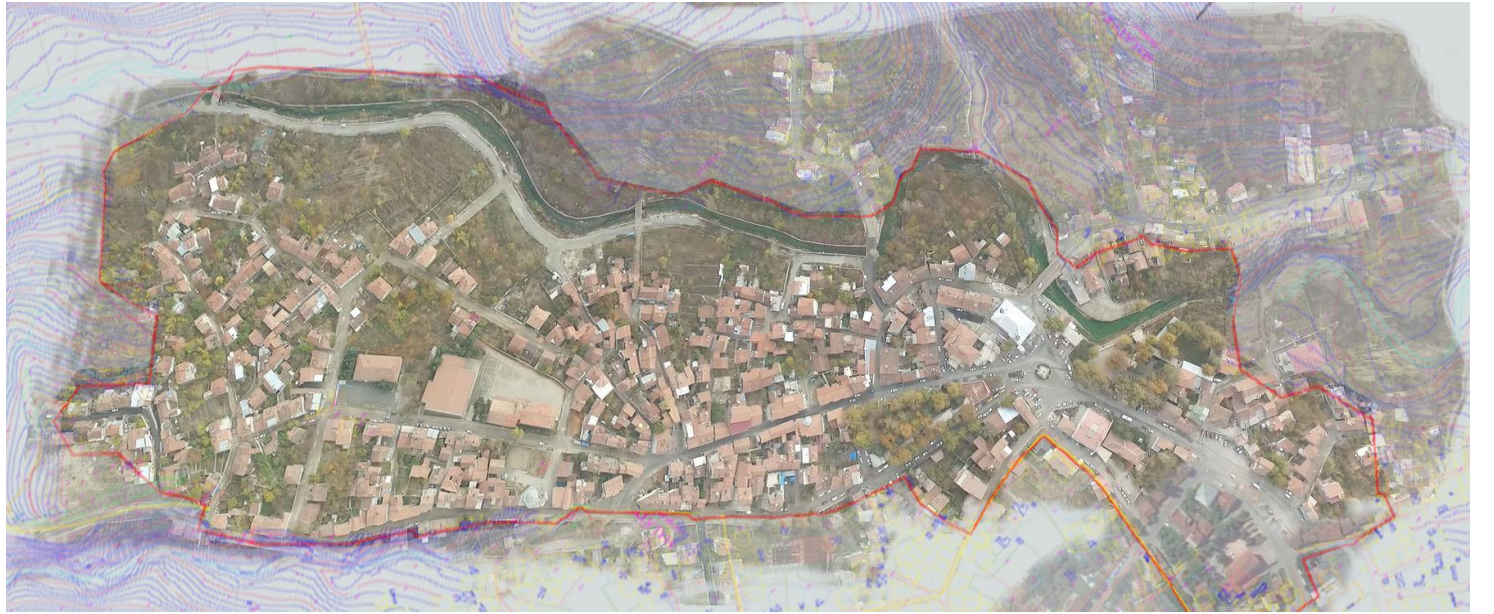
Malatya'da ilk şehir yerleşmelerinin MÖ (7000) ile MÖ (2000) yılları arasında Tohma Çayı ve Fırat kenarında ortaya çıktığı görülmektedir. Yeşilyurt merkez ilçe ve ilçeye bağlı mahallelerin (Bostanbaşı, Gündüzbey, Yakınca, Tecde, Banazı) yerleşim alanları Bizans imparatoru Justinyanus (MS 527-565) tarafından inşa edilmiştir.

Şehrin ihtiyaç duyduğu su, bugünkü gibi Derme Suyu olarak adlandırılan Gündüzbey'deki su kaynaklarından tedarik edilmiştir. Şehir stratejik bir bölgede olduğundan tarih boyunca şehre sahip olan bütün medeniyetler şehre azami oranda önem atfetmişlerdir. Yeşilyurt'un bugünkü yerleşim alanının faaliyete geçmesi ise 1838-1839 Osmanlı-Mısır Savaşları esnasında yaşanmıştır. Hafız Mehmet Paşa, Osmanlı ordusunu Eski Malatya içindeki evlere yerleştirmiştir.

Yazları yayla ikliminin hüküm sürdüğü 'Aspuzu' denen bölgede yaşayan halk kışları Battalgazi'de yaşamakta iken Askerin bu yerleşim alanında olmasından dolayı Aspuzu bu tarihten sonra sürekli bir yerleşim yeri olmuştur. Bu bölgenin büyük bir kısmında Yeşilyurt merkez ilçenin sınırları içerisindedir. Yeşilyurt'un eski adı Çırmıhtı'dır. Cumhuriyet'ten sonra Malatyalı devlet adamı İsmet İnönü'ye ithâfen, "İsmetpaşa" adı verilmiştir. 1957 yılında ilçe yapılmış ve adı Yeşilyurt olarak değiştirilmiştir. 2012 yılında ise Malatya Büyükşehir Belediyesinin iki merkez ilçesinden biri olmuştur.

Yeşilyurt Tarihi Kent Bölgesi Kentsel Tasarım Projesi kapsamına çalışma alanımız;

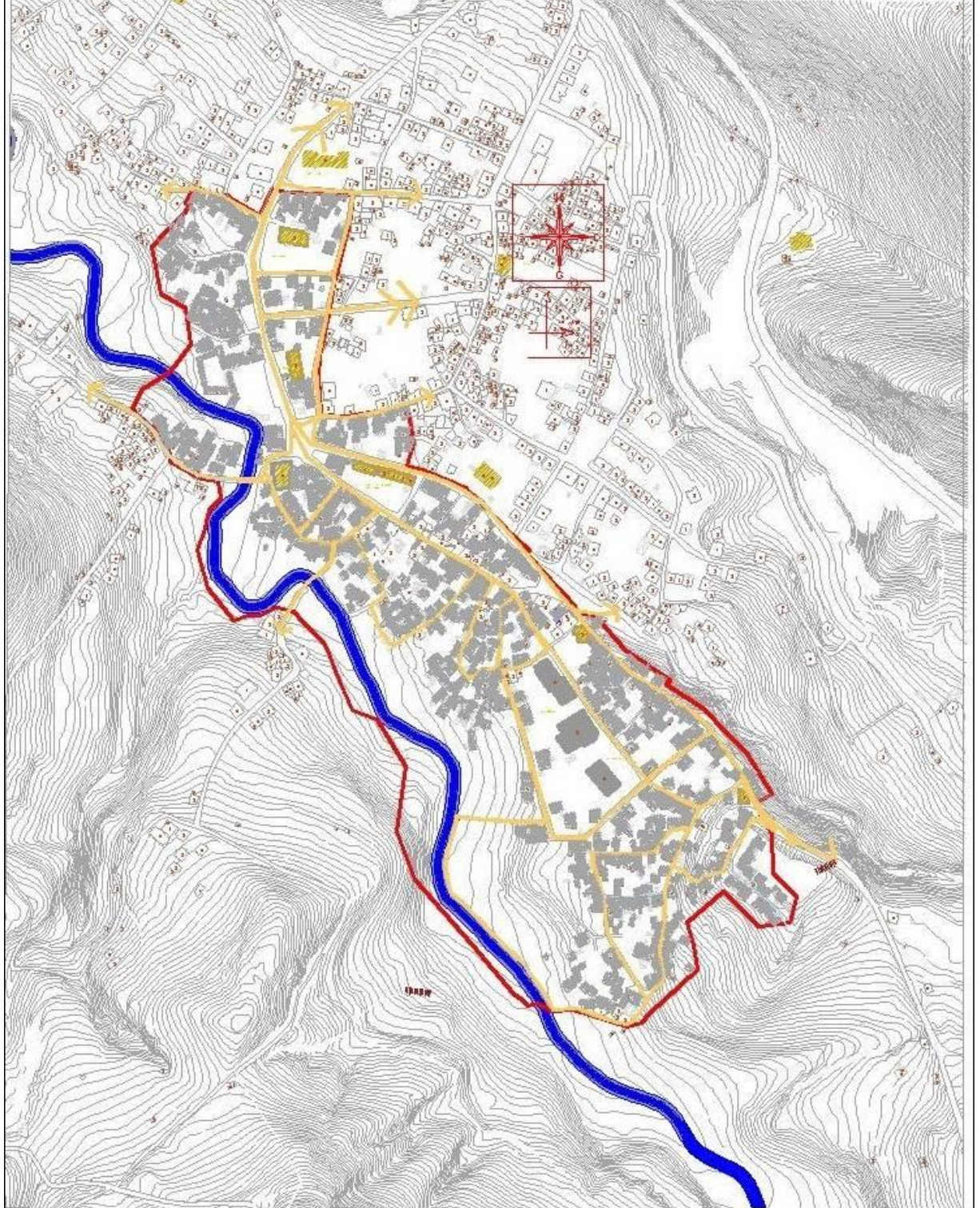
Yeşilyurt ilçesinde Vakf-ı Kebir caminin olduğu tarihi kent ve park bölgesi, dere boyu ve tarihi Yeşilyurt evlerinin bulunduğu kent aksını kapsayan sivil mimarlık yapılarını içine alan yaklaşık 280 dönüm dür.

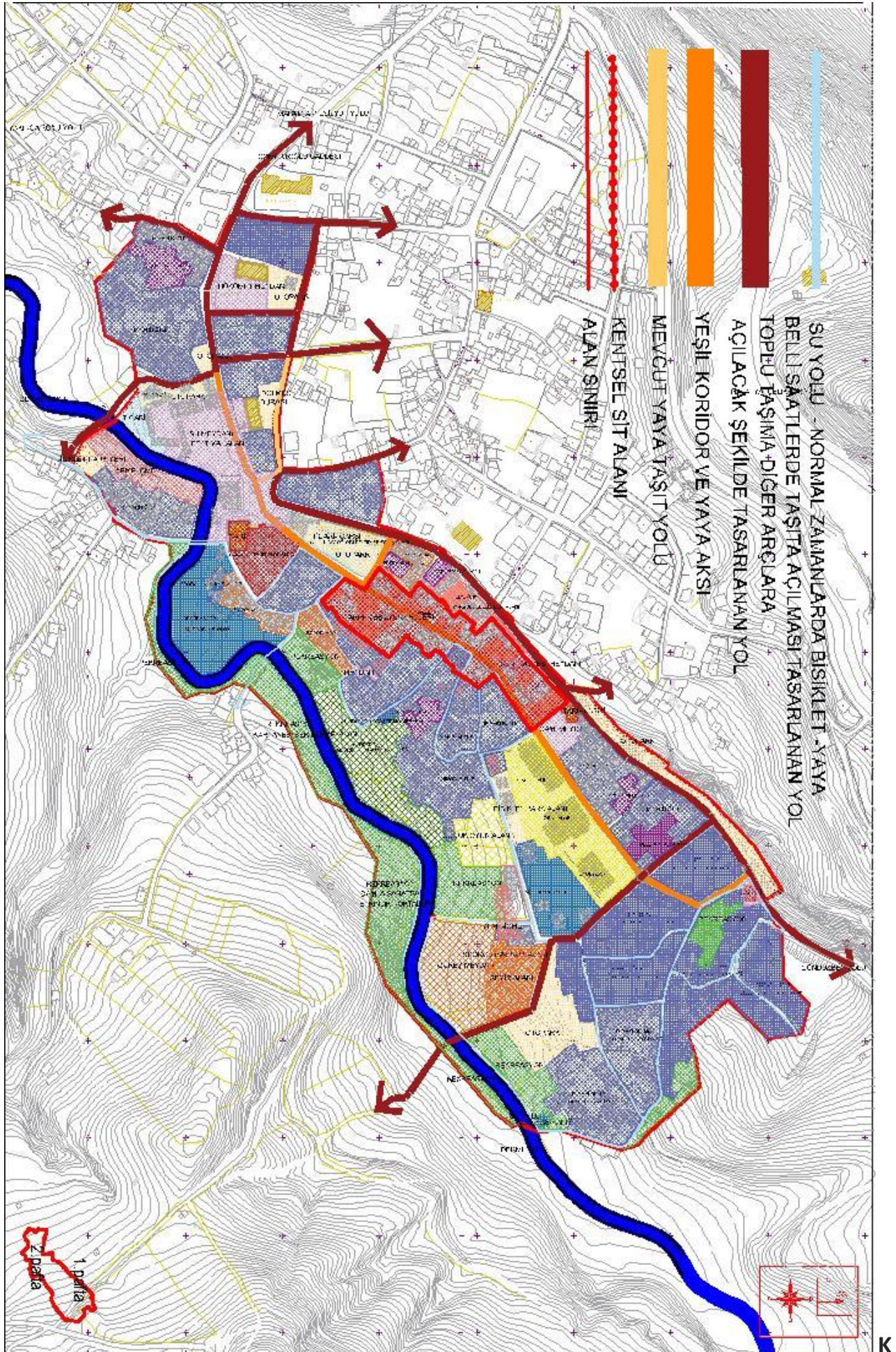

GENEL BİLGİLER

Yeşilyurt Tarihi Kent Bölgesi Kentsel Tasarım Projesi kapsamında çalışma alanımıza Hükümet Konağı ,Atılğan Parkı ,Derme Suyu ,Tarihi Vakfı Kebir Camii, Tarihi Yeşilyurt Evlerini ve Kölükoğlu Camiini kapsayan alandır.

Yeşilyurt Tarihi Kent Bölgesini tasarım alanımız merkeze Cömertoğlu Caddesi ile bağlanır.

Yeşilyurt Tarihi Kent Bölgesi Kentsel Tasarım Projesi kapsamında çalışmakta olduğumuz bölgedeki yapı, döşeme ve mekan tasarımlarımızın ana çıkış teması Yeşilyurt da bulunan tarihin şekillenmesine kültürel tatların oluşmasına kaynak olan toprakları bereketlendiren övgülere mazhar olan yaşamı şekillendiren su ve yeşil olmakla birlikte bunların insana kattığı enerjinin bir çıktısı olan adrenalinle birlikte neticesiyle “**Adrenalin ve Yeşil Yaşam Pınarı**” olmuştur.

Tarihindeki ve kültüründeki hareketlilikler gibi bazen sakin bazen hareketli sahnelerle sahip olan yaşayan kentin hormonu Yeşilyurt adrenalinle ile yaşamı oluşturan yapı taşı suyun morfolojik değişiminin ayak izleridir.

C9H13NO3+ H2O - İnsan kimyasının yapı taşı suyun, havanın ve adrenalinin enerjisinin yeşille buluştuğu Adre-Yeşilyurt yaşam pınarı gibi hayat sunmaktadır.

Hayatın anlamı adrenerjik kent merkezinin canlılığı dinamizmi adrenalin deneyimin yaşamın suyla birleştiği adeta bir pınar gibi suyun oluşturduğu doğal yarıkların buluştuğu kent olan yeşilyurt tarihiyle, kültürüyle ve suyun hayat verdiği doğal yeşilliğiyle adı gibi tüm kesimlere yurt olmuştur.

Projemiz kapsamında Hükümet konağından başlayıp Atılğan caddesinden tasarım alanın sonuna kadar devam eden bu aks mevcutta taşıt yaya toplu taşımaya açık olup karmaşa ve yayalar açısından tedirginlik oluşturmaktadır. Bu sebeple hükümet konağından ilerleyerek tarihi kültür merkezi arkasından taşıt ve toplu taşıma rotası verilerek meydana teğet geçip Adıyaman caddesinden taşıt ve toplu taşımanın ilerletilmesi öngörülmüştür. Kentsel sit içinden geçen bu aks sit ilanı sırasında alınan kararlar neticesinde yayalaştırılıp Yeşil –Su –Yurt Parkuru olarak hükümet konağı, meydan ve kentsel sit alanı arasındaki mekanlarda tarihi dokuyu sergilemek ve insanları tarihin izleri arasında geçmişte yolculuk yaptırmak amacıyla yayalaştırılması planlanmıştır.

Tasarım kapsamında yalnız o bölgede oturan insanlar için belli saatlerde taşıt trafiğine açılacak olup diğer zamanlarda bisiklet ve yaya kullanımına açık olacaktır. Acil durumlarda itfaiye ve ambulans girişi serbest şekilde servis yolu olarak kullanılacaktır. Su yolu ismi verilmesinin sebebi bahçe sulaması için alanda alttan geçirilmiş su kanalları bulunmaktadır. Kanalların bulunduğu bütün yollarda bu mantıkta kanallar açıktan geçirilip insanlara hem görsel açıdan güzel peyzaj alanları oluşturulup hemde su sesinin dinlendirici etkisinden kullanıcıların istifade etmesi sağlanacaktır.

Taşıta ve toplu taşımaya kapatılan yollarda bunların işlevini görecektir hemde yayalara tehdit oluşturmayacak üç tekerlekli bisikletlerle ilerlenecektir. Turistler ve daha küçük kullanıcılar için arka oturaklı bisikletler kullanılacaktır.

Alan yaklaşık olarak 283.664 m2dir. Alan Yeşilyurt ilçesinin en merkezi konumunu ve Tarihi Yeşilyurt evlerini kapsamaktadır. Cömertoğlu caddesi Malatya Merkez ilçesi yolu üzerinde yer almaktadır. Alana ulaşım için kullanılan en işlek yoğun caddelerden birisidir. Alan giriş noktasının sol ve sağ tarafında Geleneksel Tarihi sokak ilişkisiyle tarihe ışık tutan Yeşilyurt Evleri –Geleneksel Avluları konumlanmaktadır. Hükümet Meydanı ve otopark tarihi evlerin arasında kendine yer bulmaktadır. Yeşilyurt Belediyesine ait olan alanın arkası dolmuş durağı olarak planlanarak ön tarafı tamamen Su Meydanı ve Festival Alanı olarak planlanarak mevcut parkın bütünlüğü, Saat Kulesinin devamlılığı ve Tarihi Caminin alan içinde aktif olarak kullanımına katkı sağlayacaktır. Caminin hemen arka tarafında Malatya Tanıtım ofisleri konumlandırılmıştır. Yolum devamında Atılğan Caddesi olarak konumlananlarda Kentsel Sit alanı olarak ilan edilmiş alanlar mevcut olup restorasyonları aslına uygun yapılacaktır. Tarihi Yeşilyurt evlerinin olduğu bu kısımda genesel yaşam sürmektedir. Kentsel Sit Alanının çeperinde, Fırın Kültürü, Mescit, Mucitbank, Butik oteller, Gurme evi Geleneksel Avlulu Konaklama Alanları, Geleneksel avlulu yeme içme alanları

bürünmüş Yöresel lezzetler alanları, Kent Müzesi Meydanı, Tarihi Camii ve meydanı, Kent Müzesi, Yöresel Sanatlar Eğitim ve Sanat Alanı, Okul alanı ve karşı tarafında planlanan Çocuk oyun alanı içerisinde doğal yaşam evleri çocukların hoşça vakit geçirdiği ve eğlendiği alanlar konumlandırılmış olup geçmişten bugüne her döneme ait Yeşilyurt evlerinin farklı izleri bulunmaktadır. Kentsel sit alanı dışında yer alan mimari kütlelerde tarihi peyzaja uygun tek tip cephe önerisi planlanmıştır.

Yeşilyurta hayat veren Yeşilyurt deresinin bir daha hayat bulunduğu etrafındaki doğal dokuyu bozmadan suyun ve adrenalinin birleştiği alanlarda Adrenalin parkurları(engel yarışı, macera parkuru bisikleti, aileler için adrenalin treni,serbest düşüş, zip-line, su bisikleti gibi aktivitelerin yapıldığı alanlar planlanmıştır. Ayrıca suyun her zamana bitmek tükenmek bitmeyen enerjisinin adrenaline yansıdığı ‘‘Yeşilyurt Adrenalin Taşları’’ ortaya çıktığı Taş Değirmen fabrikaları ziyaretçilerine eşsiz deneyimler sunmaktadır. Derenin karşı yakasında konumlanan Damla Sanatsal Etkinlik noktaları ‘‘Yüksek Konaklama’’, tek katlı ev kütleleri ve kamp alanları ziyaretçilerin birlikte vakit geçirebilecekleri alanlardan biridir.Dere kenarında planlanan Su Hayvanları Hayvanat Bahçesi suyun önemini ve içersindeki canlıları yansıtmaktadır. Dere kenarında yer alan etkinlikler ise güreş ve adrenalin meydanı, macera konaklama alanları , macera doğal ürün pazarı, su motoru kullanabilecekleri büyük bir havuz planlanmıştır.

Alan içerisinde belirli noktalarda ticari otoparklar konumlandırılmıştır.Adıyaman caddesinin bir kısmında ise bisiklet durağı, Çırmıktı Kültür Evinin arka tarafına konumlandırılarak dolmuş durağı mevcut yerinden kaldırılarak görüntü ve taşıt kirliliğinin önüne geçilmiştir. Yürüyüş rotası genellikle eğimin minimum seviyede engellilere yönelik %5 eğimini geçmeyecek rampa şekilde planlanmış olup eğimin kurtarılamadığı noktalarda merdiven kenarlarında platform asansörler kullanılmıştır. Ayrıca bordürlerin engel olduğu kısımlarda engelli yolları üzerinde üç yöne eğimli rampalar planlanmıştır.

Su Hayvanları Hayvanat Bahçesinde Bulunan Hayvan Türleri

Kum Köpek Balığı ,Koi Balığı,At Nalı Yengeçleri,Aslan Balığı,Tetra,Partner Grouper Balığı,Diken Yengeçli Aslan Balığı,Dev Kral Yengeci,Vatoz,Pirana,Kirpi Balığı,Kedi Balığı,Deniz Atı,Picasso Balığı,Ahtapot,Canlı Mercanlar,Avcı Balığı Granyöz,Timsah Balığı,Timsah,İstakoz

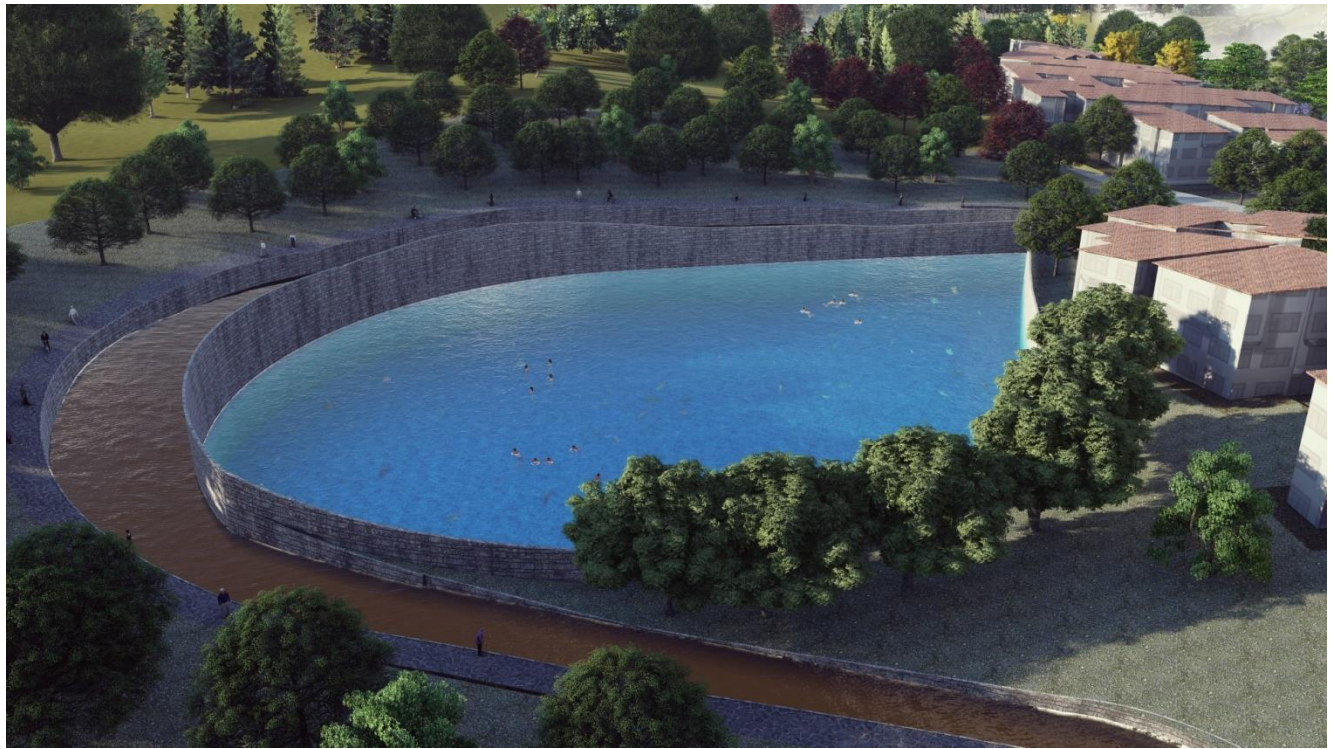

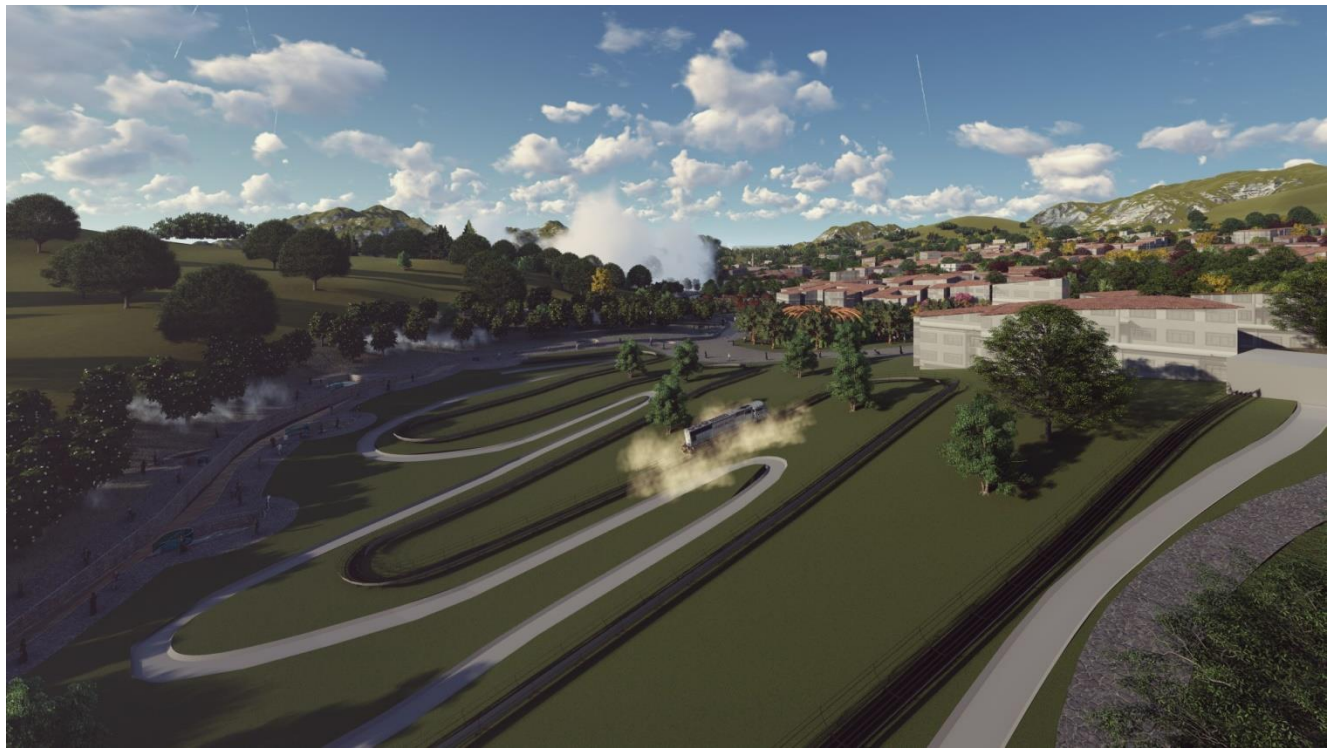

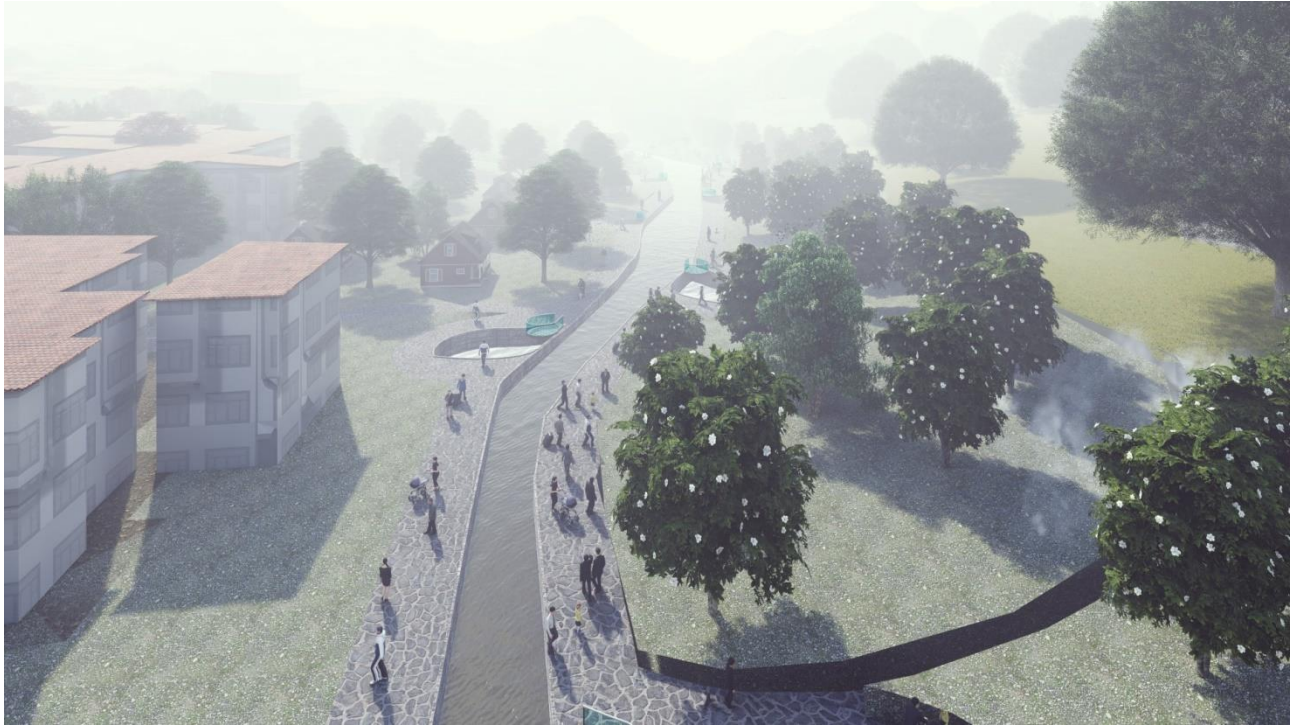

Kentsel Tasarım Projesi Hazırlanacak Alanlara Etki Eden Bölgeler

Yeşilyurt Tarihi Kent Bölgesi Kentsel Tasarım Projesi kapsamına çalışma alanımıza etki eden iki alan bulunmaktadır. Bunlardan birincisi Beyler Deresi ve Havzası, ikincisi ise Malatya Kent Merkezi'dir.

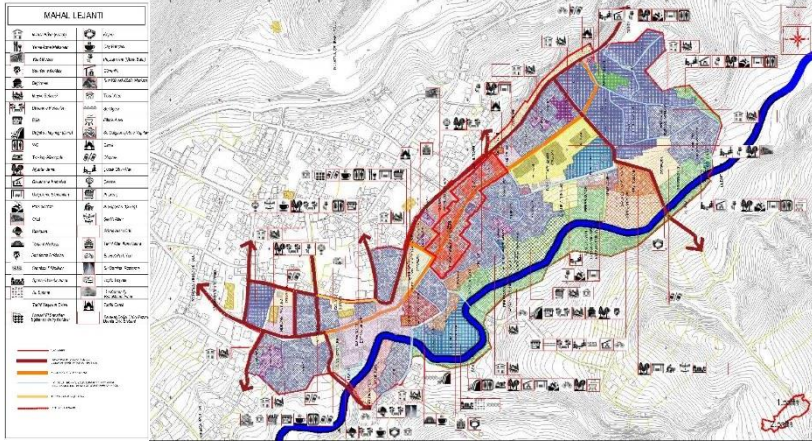
Beyler Deresi ve Havzası:

Malatya'nın içme suyu kaynağı, Yeşilyurt İlçesi Gündüzbey mahallesinin güneyinde bulunan Beydağı'nın eteklerinden çıkan su kaynağıdır. Bu kaynak Roma İmparatorluğu döneminden günümüze kadar Malatya'nın sulama ve içme suyu ihtiyacını gideren ana kaynak olup yaklaşık 1,5 milyon nüfusun su

ihtiyacını karşılayabilecek özelliktedir. Bu su kaynağı 1205 metre kotundan başlayıp 964 metre kotundaki Malatya şehir merkezine kadar hemen hemen hiçbir işlem yapılmadan, kaynaktan direk olarak şebekeye cazibeli bir şekilde ulaşan Türkiye'deki tek kaynak olması nedeni ile oldukça önem arz etmektedir.

Malatya Kent Merkezi;

Yeşilyurt tarihi bölgesinin içine iyice girmeye başlamış olan yüksek katlı yapılaşmanın oluşturduğu kent merkezinde yöre mimarisine uygun cephe iyileştirme çalışmaları önerilmektedir. Yeni yapılacak yapıların ise öneri mimari kütlelerimizden yola çıkılarak az katlı ve yöre mimarisine uygun cephelere sahip olmaları sağlanmalıdır. Yapılan çalışmalar neticesinde Yeşilyurt'un mimari anayasası stratejik hedef olarak belirlenmelidir.

YAPILAN ALAN KARARLAR ESKİZ ÇALIŞMALARI

MEVCUT KORUNAN ALANDAKİ YAPILAR İÇİN ASLINA UYGUN RESTORASYON ÖNERİSİ

İHTİYACA GÖRE YEMEK, KONAKLAMA, CAFE, RESTORAN GİBİ İŞLEVLENDİRME

GELENEKSEL YAŞAMIN SÜRDÜĞÜ ALANLARDAKİ YAPILAR İÇİN CEPHE ÖNERİSİ

ALANDAKİ CAMİİLER İÇİN ASLINA UYGUN RESTORASYON
ÖNERİSİ

